בית המשפט העליון

תקציר פסק הדין בע"א 7657/17 ברדיצ'ב נ' פויכטונגר

תמצית פסק הדין

תאריך מתן פסק הדין: 18.6.2020
שופטי ההרכב: ד' ברק ארז, י' אלרון, י' וילנר
המערער: רו"ח חן ברדיצ'ב בתפקידו כנאמן על הסדר הנושים של פויכטונגר תעשיות בע"מ

במסגרת "פרשת פלד-גבעוני" רכשו קבוצה של אנשי עסקים אחזקות בכמה חברות ציבוריות ובהן פויכטונגר תעשיות בע"מ. לצורך הרכישה, נטלו אנשי העסקים הלוואות בהיקף של עשרות מיליוני שקלים באמצעות חברות פרטיות שהיו בשליטתם. עם רכישת האחזקות בחברות הציבוריות, פעלו אנשי העסקים להעברתם של כספים מתוכן, מבלי ש עסקאות אלה לוו בהליכי הדיווח והאישורים הנדרשים על פי דין. בסופו של יום, קרסו מרביתן של החברות הציבוריות ומונו להן מנהלים מיוחדים.

בית המשפט העליון (השופטת י' וילנר, בהסכמת השופטים ד' ברק-ארז ו-י' אלרון) דחה היום פה אחד את ערעורו של הנאמן על הסדר הנושים של פויכטונגר תעשיות, וקבע כי עזריאל פויכטונגר, אשר מכר את שליטתו בחברה לקבוצת פלד-גבעוני בשנת 2001, לא הפר את חובת ההגינות שלו לחברה בכך שמכר לקבוצת פלד-גדעוני את השליטה בחברה, אשר הובילה לקריסתה. עוד נקבע כי פויכטונגר אף לא הפר את חובותיו כנושא משרה בחברה.

השאלה העיקרית אשר עמדה במוקד הדיון בערעור היא מהו תוכנה של חובת ההגינות המוטלת על בעל שליטה המוכר את שליטתו בחברה, ומהו היקף הביקורת השיפוטית אשר תופעל בגין הפרה נטענת של חובה זו. שאלה זו לא נדונה בבית המשפט העליון לעומקה מאז שנת 1984 (הלכת קוסוי).

ברוב דעות נקבע (השופטת י' וילנר, בהסכמת השופטת ד' ברק-ארז ובהתאם להערותיה) כי האחריות בגין הפרת חובת ההגינות במקרים של מכירה חובלת תוטל על בעל שליטה אם ידע או עצם עיניו מלדעת על קיומן של נסיבות אשר אדם סביר שהיה יודע על קיומן היה צופה ברמת ודאות גבוהה כי כתוצאה מהמכירה תתמוטט החברה. לצד זאת הובהר כי אין לשלול הטלת אחריות על בעל שליטה אשר לא ידע דבר על הרוכש טרם המכירה ומיאן להרים את ראשו כדי לראות אם בראש התורן מתנוסס דגל אדום. עוד הובהר כי הגם שבמצב הרגיל עילת תביעה בגין מכירה חובלת תהיה מוגבלת למקרים שבהם הפכה החברה לחדלת פירעון, אין לשלול על הסף את האפשרות של תביעה גם במקרה של פגיעה אנושה בחברה אשר לא מגיעה כדי חדלות פירעון.

השופטת ברק-ארז ציינה, בין היתר, כי אין לשלול הטלת אחריות על בעל שליטה אשר יטען שלא ידע דבר על הרוכש טרם המכירה הגם שבדיקה בסיסית הייתה עשויה לסייע בעדו לקבל מידע שיכול היה לשפוך אור על הנזקים שעלולים להיגרם לחברה כתוצאה מכך.

השופט י' אלרון (בדעת מיעוט) הסתייג מהמבחן שהציעה השופטת וילנר. לגישתו, על בעל שליטה בחברה המוכר את שליטתו אין חובה להידרש לכישוריו העסקיים של הרוכש. כך, במקרים שבהם הרוכש בזז את נכסי החברה, בעל השליטה המקורי לא יחוב בגין כך בהפרת חובת ההגינות שלו כלפי החברה, אלא אם הרוכש התכוון לעשות כן כבר במועד ביצוע העסקה. על כן, די בכך שלא הוכח שלרוכשים הייתה כוונת זדון לבזוז את נכסי החברה במועד העסקה להעברת השליטה לידיהם, כדי לקבוע כי עזריאל פויכטונגר לא הפר את חובת ההגינות שבה הוא חב כלפי החברה כאשר מכר את שליטתו בה.